

การศึกษาสภาพความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

เอกชัย ธีรภักดิ์¹ / สนิทนาฏ วัฒนสุข² / กรกช ศิลปกอบ³

^{1,2,3}คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

³E-mail : korakoch.sk@bru.ac.th

รับต้นฉบับ 29 พฤษภาคม 2569; ปรับแก้ไข 22 กรกฎาคม 2569; รับผิดชอบ 23 กรกฎาคม 2569

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาข้อมูลเกี่ยวกับสภาพความต้องการในการพัฒนาหลักสูตร และ 2) ประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ โดยดำเนินการศึกษาเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การสนทนากลุ่ม ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้มีส่วนได้เสียในการพัฒนาหลักสูตร จำนวนรวม 40 คน ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ใช้บัณฑิตหรือผู้อำนวยการสถานศึกษา ครู อาจารย์ ผู้รับผิดชอบหลักสูตร/อาจารย์ประจำ/อาจารย์พิเศษ ศิษย์เก่า และศิษย์ปัจจุบัน โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างสำหรับการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.6 – 1.0 สรุปผลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ระยะที่ 2 เก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้มีส่วนได้เสีย จำนวน 155 คน โดยใช้แบบสอบถามสภาพความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรชนิดมาตราประมาณค่า 5 ระดับ ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านทักษะ ด้านจริยธรรม และด้านลักษณะบุคคล รวมจำนวน 40 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.6 – 1.0 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น (Modified Priority Needs) ผลการวิจัย พบว่า 1) บัณฑิตที่พึงประสงค์ควรมีความรู้และสมรรถนะด้านศาสตร์วิชาชีพครู โดยเฉพาะการออกแบบและการจัดการเรียนรู้ การวิจัย การวัดและประเมินผล และการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน นอกจากนี้ควรมีทักษะการสื่อสาร การทำงานเป็นทีม การสร้างนวัตกรรมทางการศึกษา ตลอดจนมีคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณในวิชาชีพครู เพื่อสามารถปฏิบัติงานและพัฒนาการศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทของชุมชนและสังคมได้อย่างเหมาะสม และ 2) ผลการประเมินความต้องการจำเป็น พบว่า ด้านความรู้และด้านทักษะ มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นมากที่สุด ($PNI_{modified} = 0.12$) รองลงมาคือด้านลักษณะบุคคล ($PNI_{modified} = 0.09$) และด้านจริยธรรม ($PNI_{modified} = 0.08$) ตามลำดับ

คำสำคัญ

ความต้องการจำเป็น วิชาชีพครู ครุศาสตร์บัณฑิต ผู้มีส่วนได้เสีย

A Study of Needs Assessment for the Development of the Graduate Diploma Program in Teaching Profession, Faculty of Education, Buriram Rajabhat University

Akachai Teerapuksiri¹ / Sineenat Wattanasuk² / Korakoch Silpakob³

^{1,2,3}Faculty of Education, Buriram Rajabhat University Thailand

³E-mail : korakoch.sk@bru.ac.th

Received 29 May 2026; Accepted 22 July 2026; Published 23 July 2026

Abstract

The purposes of this research were: 1) to develop information regarding the needs for curriculum development, and 2) to assess the needs for developing the Graduate Diploma Program in Teaching Profession at Buriram Rajabhat University. The study was conducted in two phases. Phase 1 involved focus group discussions with 40 stakeholders representing key groups in curriculum development, including educational experts and administrators, graduates' employers or school principals, teachers, program administrators, full-time and part-time lecturers, alumni, and current students. A semi-structured interview form for focus group discussions on curriculum development was used as the research instrument. The Index of Item-Objective Congruence (IOC) ranged from 0.60 to 1.00. The data were analyzed using content analysis.

In Phase 2, data were collected from 155 stakeholders using a five-point rating scale questionnaire on the needs for curriculum development. The questionnaire consisted of 40 items covering four domains: knowledge, skills, ethics, and characteristics. The IOC values ranged from 0.60 to 1.00. The data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, and the Modified Priority Needs Index ($PNI_{modified}$). The findings revealed that: 1) desirable graduates should possess knowledge and competencies in the teaching profession, particularly in instructional design and learning management, research, measurement and evaluation, and the integration of technology in teaching and learning. In addition, they should demonstrate communication skills, teamwork, the ability to create educational innovations, as well as morality, ethics, and professional teaching ethics, enabling them to effectively perform their professional responsibilities and contribute to educational development in ways that are appropriate to community and societal contexts. 2) The results of the needs assessment indicated that the domains of knowledge and skills had the highest priority needs ($PNI_{modified} = 0.12$), followed by characteristics ($PNI_{modified} = 0.09$) and ethics ($PNI_{modified} = 0.08$), respectively.

Keywords: Priority needs, Teaching profession, Graduate Diploma Program, Stakeholders

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

การเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 และการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยี ส่งผลให้ระบบการศึกษาต้องเร่งปรับตัวเพื่อพัฒนาและผลิตกำลังคนให้ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกในปัจจุบัน จากการเรียนรู้เพื่อรับรู้ข้อมูล ไปสู่การเรียนรู้เพื่อการปรับเปลี่ยนและการสร้างสรรค์นวัตกรรม ปรับกระบวนการทัศน์การจัดการเรียนรู้แบบดั้งเดิม เป็นการพัฒนาศมรรถนะระดับสูงและทักษะแห่งอนาคต สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ที่วางรากฐานสำคัญในการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ โดยมุ่งเน้นการปรับเปลี่ยนระบบการศึกษาให้ตอบสนองต่อศักยภาพตามธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ของผู้เรียนรายบุคคล การเปลี่ยนบทบาทจากองค์ความรู้ที่หยุดนิ่งไปสู่การพัฒนา “ทักษะแห่งอนาคต” (Future Skills) เช่น การคิดขั้นสูง การแก้ปัญหาที่ซับซ้อน และการกำกับตนเองในการเรียนรู้ ซึ่งกลไกที่มีอิทธิพลสูงสุดต่อความสำเร็จของการปฏิรูปนี้คือ “ครู” ในฐานะผู้ออกแบบประสบการณ์การเรียนรู้ และผู้ขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาเพื่อให้ประชากรสามารถดำรงชีวิตและขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานนวัตกรรมได้อย่างยั่งยืน แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2579) จึงกำหนดทิศทางชัดเจนในการพัฒนาวิชาชีพครูให้เป็นวิชาชีพชั้นสูงที่มีสมรรถนะเด่นชัด ทั้งในด้านวิทยาการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

การจัดการศึกษาตามกรอบแนวคิดของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มีจุดหมายสำคัญสูงสุดในการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์อย่างรอบด้าน ทั้งในมิติพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) จิตพิสัย (Affective Domain) และทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) ภายใต้บริบทของสังคมพหุวัฒนธรรมและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข กระบวนทัศน์ดังกล่าวส่งผลให้เกิดการปรับเปลี่ยนบทบาทของ “ครู” จากเดิมที่เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ (Knowledge Transmitter) ไปสู่การเป็นผู้ออกแบบและจัดกระบวนการเรียนรู้ (Learning Facilitator) ตามหลักการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งตั้งอยู่บนฐานคิดที่ว่าผู้เรียนทุกคนมีศักยภาพในการเรียนรู้ และแสวงหาความรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545) สอดคล้องกับการประกาศใช้มาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2565 ซึ่งปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์การจัดการศึกษาจากการเน้นปัจจัยนำเข้า (Input-based) ไปสู่การศึกษาที่มุ่งเน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ (Outcome-Based Education: OBE) ซึ่งการศึกษาที่มุ่งผลลัพธ์การเรียนรู้ (OBE) เกิดจากความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียซึ่งนำไปสู่การสร้าง หลักสูตร ยึดผลสำเร็จของผู้เรียนเป็นหลัก มากกว่าจุดมุ่งหมายของผู้สอนที่มักจะเขียนในรูปของเป้าหมาย เป้าประสงค์หรือวัตถุประสงค์ของหลักสูตร เขียนในสิ่งที่กระบวนการเรียนการสอนจะสามารถทำให้เกิด ผลลัพธ์ที่สังเกตและวัดประเมินได้ทุกหลักสูตรและการเรียนการสอนถูกกำหนดมาเพื่อผลิตลักษณะเฉพาะ ของนักศึกษาเมื่อจบการศึกษาแล้ว “มาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา” ได้กำหนดเกี่ยวกับผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิดขึ้นจากการศึกษาตามมาตรฐานหลักสูตรการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่กำหนดขึ้นตามระดับการศึกษาแต่ละระดับ “ผลลัพธ์การเรียนรู้” ว่าเป็นผลที่เกิดขึ้นแก่ผู้เรียนผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่ได้จากการศึกษา ฝึกอบรม หรือประสบการณ์ที่เกิดขึ้นจากการฝึกปฏิบัติหรือการเรียนรู้จริงในที่ทำงานระหว่างการศึกษา ข้อ 7 ผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้สำเร็จการศึกษาทุกระดับมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาต้องมียังน้อย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านทักษะ ด้านจริยธรรม และด้านลักษณะบุคคล (มาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา, 2565)

วิชาชีพครู (Teaching Profession) จะต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ ได้รับการพัฒนาความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) และทัศนคติ (Attitude) ให้เหมาะสม มีความเชี่ยวชาญทั้ง

วิชาชีพความเป็นครูและ สาขาวิชาเฉพาะศาสตร์พัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครู (Profession Competency) เป็นไปตามมาตรฐานที่องค์กรวิชาชีพกำหนด คือ มีมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ เกี่ยวกับความรู้และประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้หรือการจัดการศึกษา ซึ่งวิชาชีพครู ต้องมีเพียงพอที่สามารถนำไปใช้ในการประกอบวิชาชีพ มีมาตรฐานการปฏิบัติงานที่แสดงถึง พฤติกรรมการปฏิบัติงานและการพัฒนางาน ซึ่งวิชาชีพครูต้องปฏิบัติตามเพื่อให้เกิดผลตาม วัตถุประสงค์และเป้าหมายการเรียนรู้หรือการจัดการศึกษา รวมทั้งต้องฝึกฝนพัฒนาตนเอง ให้มีทักษะ หรือความชำนาญสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง รวมถึงปฏิบัติตามจรรยาบรรณของ วิชาชีพในการประพฤติปฏิบัติตนเพื่อรักษาและส่งเสริมเกียรติคุณ ชื่อเสียง และฐานะของ “วิชาชีพครู” ให้เป็นที่เชื่อถือศรัทธาแก่ผู้รับบริการและสังคม รักษาซึ่งเกียรติและศักดิ์ศรีแห่งวิชาชีพ (ปुณรัตน์ พิพิธกุล, 2564)

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ในฐานะสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มีพันธกิจสำคัญในการผลิตและพัฒนาวิชาชีพครูให้สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของเขตพื้นที่บริการ การเปิดสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาวิชาชีพครู จึงเป็นกลไกสำคัญรองรับผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีในสาขาอื่นที่ประสงค์จะเข้าสู่เส้นทางวิชาชีพครู จากมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2565 และข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพที่ปรับเปลี่ยนไป การบริหารจัดการหลักสูตรแบบเดิมอาจไม่สอดคล้องกับสมรรถนะที่แท้จริงของผู้เรียนและผู้ใช้บัณฑิตในยุคปัจจุบัน ดังที่ ทิศนา ขัมมมณี (2563) ระบุว่า หลักสูตรวิชาชีพครูในยุคใหม่ต้องมุ่งเน้นการสร้างปฏิสัมพันธ์และการฝึกปฏิบัติงานจริง ในสถานศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนสามารถบูรณาการทฤษฎีการเรียนรู้ไปสู่การแก้ปัญหาหน้างานจริง (Action Research) ไม่ใช่เพียงการท่องจำทฤษฎีเพื่อการสอบรับใบอนุญาต คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ จึงเห็นความจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู ให้มีความทันสมัยและมีประสิทธิภาพสูงสุด จึงได้ศึกษาความต้องการของผู้มีส่วนได้เสียในหลักสูตรประกาศนียบัตร สาขาวิชาชีพครู โดยมุ่งนำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตร ให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของวิชาชีพและบริบทการพัฒนาสังคมให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาข้อมูลเกี่ยวกับสภาพความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
2. เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตการวิจัยตามขั้นตอนการดำเนินการวิจัย โดยกำหนดขอบเขตการวิจัย ดังนี้

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

ระยะที่ 1 การสนทนากลุ่ม ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้มีส่วนได้เสียในการพัฒนาหลักสูตร จำนวน 40 คน ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 6 คน ผู้ใช้บัณฑิตหรือผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 8 คน ครู จำนวน 6 คน อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร/อาจารย์ประจำ/อาจารย์พิเศษ จำนวน 7 คน ศิษย์เก่า จำนวน 6 คน และศิษย์ปัจจุบัน จำนวน 7 คน

ระยะที่ 2 การศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตร ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลกับ ผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ศึกษาในเทศก์ ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูพี่เลี้ยง อาจารย์ ศิษย์เก่า และศิษย์ปัจจุบัน จำนวน 155 คน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ผู้มีส่วนได้เสีย เป็นผู้ที่มีส่วนได้เสียในการพัฒนาหลักสูตร ตามแนวคิดการศึกษาที่มุ่งเน้นผลลัพธ์ (OBE) ประกอบด้วย 2 กลุ่มหลัก คือ ผู้มีส่วนได้เสียภายนอก ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ใช้บัณฑิต ศิษย์เก่า ผู้มีส่วนได้เสียภายใน ได้แก่ นักศึกษาปัจจุบัน อาจารย์ผู้สอนและอาจารย์ประจำหลักสูตร
2. ความต้องการจำเป็นในการพัฒนา หมายถึง สภาพที่เป็นจริงในปัจจุบันที่สะท้อนจากความรู้ ทักษะปฏิบัติ จริยธรรม และลักษณะบุคคล เกี่ยวกับหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ที่ยังไม่เป็นไปตาม สภาพที่พึงประสงค์
3. การประเมินความต้องการจำเป็น หมายถึง กระบวนการรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบในการหาค่าเฉลี่ยของความแตกต่างระหว่างสภาพที่พึงประสงค์กับสภาพปัจจุบัน เกี่ยวกับหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาสภาพความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods) โดยดำเนินการเป็น 2 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ได้แก่ การสนทนากลุ่ม

ระยะที่ 2 การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ได้แก่ การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตร

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ระยะที่ 1 ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ประกอบด้วย 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลผู้ร่วมสนทนากลุ่ม และตอนที่ 2 ประเด็นการสนทนาผลลัพธ์การเรียนรู้ของบัณฑิตระดับประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู 4 ด้าน ได้แก่ ความรู้ ทักษะ จริยธรรม และลักษณะบุคคล

ระยะที่ 2 ได้แก่แบบสอบถามสภาพความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ประกอบด้วย 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของคุณลักษณะบัณฑิต หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านทักษะ ด้านจริยธรรม และด้านลักษณะบุคคล จำนวน 40 ข้อ และตอนที่ 3 คำถามปลายเปิดเกี่ยวกับข้อเสนอแนะอื่นๆ เพิ่มเติม

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ

1. แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร มีขั้นตอนในการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

- 1.1 ศึกษาค้นคว้า ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู เพื่อสร้างข้อคำถามประเด็นแบบสัมภาษณ์

- 1.2 สร้างแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาที่มุ่งผลลัพธ์ หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู เพื่อใช้ประกอบการสนทนากลุ่มตามประเด็นต่างๆ

1.3 นำแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความถูกต้องความเหมาะสมในการใช้ภาษา ความครอบคลุมของเรื่องที่ทำสัมภาษณ์ และปรับปรุงแก้ไข หาความเที่ยงตรง (Validity) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน มีค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of Item Objective Congruence) อยู่ระหว่าง 0.6 -1.0

1.4 ปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

1.5 จัดพิมพ์ประเด็นการสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

2. แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาหลักสูตร มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ มีขั้นตอนในการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

2.1 กำหนดจุดมุ่งหมายของการสร้างแบบสอบถาม กำหนดกรอบในการสร้างคำถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู

2.2 สร้างแบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ ประกอบด้วยข้อมูล 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของคุณลักษณะบัณฑิต หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านทักษะ ด้านจริยธรรม และด้านลักษณะบุคคล จำนวน 40 ข้อ โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

มากที่สุด	ประเมินให้	5 คะแนน
มาก	ประเมินให้	4 คะแนน
ปานกลาง	ประเมินให้	3 คะแนน
น้อย	ประเมินให้	2 คะแนน
น้อยที่สุด	ประเมินให้	1 คะแนน

การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยได้มีการกำหนด ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553)

ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
4.51-5.00	มากที่สุด
3.51-4.50	มาก
2.51-3.50	ปานกลาง
1.51-2.50	น้อย
1.00-1.50	น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 คำถามปลายเปิดเกี่ยวกับข้อเสนอแนะอื่นๆ เพิ่มเติม

2.3 ตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน เพื่อหาความเที่ยงตรง (Validity) ด้วยการคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ของข้อคำถามกับจุดประสงค์ พบว่า แบบสอบถามมีค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC อยู่ระหว่าง 0.6 -1.0

2.4 ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

2.5 จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย ระยะที่ 1 และระยะที่ 2 ดังนี้

ระยะที่ 1 การสนทนากลุ่ม (Focus group)

1. ติดต่อประสานงานกับผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อนัดหมายวัน เวลา สถานที่ในการดำเนินการสนทนากลุ่ม
2. ดำเนินการสนทนากลุ่มตามประเด็น กับผู้มีส่วนได้เสียในการพัฒนาหลักสูตร จำนวนรวม 40 คน ดังนี้

- 2.1 ผู้ทรงคุณวุฒิ (รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา/ศึกษานิเทศก์ ด้านส่งเสริมการจัดการศึกษา การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา การวัดและประเมินผลการศึกษา) จำนวน 6 คน
- 2.2 ผู้ใช้บัณฑิต/ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 8 คน
- 2.3 ครู จำนวน 6 คน
- 2.4 อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร/อาจารย์ประจำ/อาจารย์พิเศษ จำนวน 7 คน
- 2.5 ศิษย์เก่า จำนวน 6 คน
- 2.6 ศิษย์ปัจจุบัน จำนวน 7 คน
3. วิเคราะห์เนื้อหาจากประเด็นต่างๆ ที่กลุ่มเป้าหมายให้ข้อมูล เพื่อใช้ประกอบการสร้างข้อคำถามในแบบสอบถามความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตร สำหรับการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณในการวิจัยระยะที่ 2

ระยะที่ 2 การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตร

1. ขอความอนุเคราะห์ในการประชาสัมพันธ์การตอบแบบสอบถามจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์ และอาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย
2. ผู้วิจัยดำเนินการประชาสัมพันธ์ เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูล ด้วยรูปแบบ Google forms
3. ผู้วิจัยติดตาม ตรวจสอบผลการตอบแบบสอบถาม และตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วนของข้อมูลการตอบแบบสอบถาม เพื่อเตรียมข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์
4. วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ จากผู้มีส่วนได้เสีย จำนวน 155 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ระยะที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาจากการสนทนากลุ่ม (Focus group)

ระยะที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ จากการสอบถามความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสีย ด้วยการวิเคราะห์ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการจัดลำดับความสำคัญ Priority Needs Index แบบปรับปรุง ($PNI_{modified}$) โดยจัดลำดับค่าดัชนี $PNI_{modified}$ จากมากไปหาน้อย ดัชนีที่มีค่ามากกว่าแสดงว่ามีความต้องการจำเป็นที่ต้องได้รับการพัฒนามาก่อนดัชนีที่มีค่าน้อยกว่า โดยใช้สูตร ดังนี้ (สุวิมล ว่องวานิช, 2562)

$$PNI_{modified} = \frac{I - D}{D}$$

เมื่อ $PNI_{modified}$ แทน ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น

I แทน ค่าเฉลี่ยของสภาพที่พึงประสงค์

D แทน ค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบัน

ผลการศึกษา

การศึกษาสภาพความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

ระยะที่ 1 ผลการวิเคราะห์ความต้องการของผู้มีส่วนได้เสียกับการผลิตบัณฑิต ด้วยกระบวนการสนทนากลุ่ม

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสนทนากลุ่มร่วมกับผู้มีส่วนได้เสีย ในวันที่ 9 มกราคม 2569 โดยมีผู้เข้าร่วมสนทนา รวมจำนวน 40 คน ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ใช้บัณฑิต/ผู้อำนวยการโรงเรียน ครู อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร/อาจารย์ประจำ/อาจารย์พิเศษ ศิษย์เก่า และศิษย์ปัจจุบัน สรุปการวิเคราะห์ที่ได้ตามกลุ่มของผู้มีส่วนได้เสีย ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 คุณลักษณะบัณฑิตที่คาดหวังของหลักสูตรหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ จากการสนทนากลุ่มของผู้มีส่วนได้เสีย

กลุ่มผู้มีส่วนได้เสีย	สรุปผลความต้องการ/ความคาดหวัง/ ข้อเสนอแนะจากผู้มีส่วนได้เสีย
ผู้ทรงคุณวุฒิ	1. การพัฒนาหลักสูตรให้ตอบสนองต่อบทบาทของมหาวิทยาลัยราชภัฏในฐานะสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น โดยเน้นให้บัณฑิตตระหนักถึงคุณค่าและบทบาทของครูในการพัฒนาชุมชนและสังคม 2. การพัฒนาความรู้และทักษะด้านการออกแบบหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักจิตวิทยาให้คำปรึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียน การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและการสื่อสารในการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และการขับเคลื่อนกระบวนการวิจัยในชั้นเรียน เพื่อพัฒนาผลการเรียนรู้ของผู้เรียนและการปฏิบัติงานในวิชาชีพครูให้เกิดประสิทธิภาพ 3. พัฒนาศักยภาพให้มีความรู้และสมรรถนะให้เป็นไปตามมาตรฐานวิชาชีพครู มีความเข้าใจที่ถูกต้องในด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้จริง มีทักษะการสื่อสาร เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มีคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพครู รวมทั้งสามารถทำงานร่วมกับโรงเรียน ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้อย่างเหมาะสม
ผู้ใช้บัณฑิต/ผู้อำนวยการโรงเรียน	1. จิตวิทยาพัฒนาการ 2. การคิดเชิงสร้างสรรค์ และการสร้างนวัตกรรม 3. เน้นด้านการออกแบบหลักสูตรการจัดการเรียนรู้ ศาสตร์การสอน 4. การวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน 5. การวัดและประเมินผล 6. การใช้เทคโนโลยี
ครู	1. การออกแบบการจัดการเรียนรู้ ศาสตร์การสอน 2. จิตวิทยาความเป็นครู 3. วิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน 4. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ 5. การใช้เทคโนโลยี 6. การปรับตัว และการทำงานเป็นทีม 7. กฎหมายทางการศึกษาเบื้องต้น 8. จรรยาบรรณในวิชาชีพครู

กลุ่มผู้มีส่วนได้เสีย	สรุปผลความต้องการ/ความคาดหวัง/ ข้อเสนอแนะจากผู้มีส่วนได้เสีย
	9. การเป็นผู้นำและผู้ตาม
อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร/อาจารย์ประจำ/อาจารย์พิเศษ	1. รอบรู้ศาสตร์วิชาชีพครูตามเกณฑ์ที่คุรุสภากำหนด เช่น ศาสตร์การสอน จิตวิทยา กฎหมายทางการศึกษา การพัฒนาหลักสูตร 2. การวิจัยและการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ 3. ทักษะด้านการสื่อสาร การทำงานเป็นทีมร่วมกับชุมชนทางวิชาชีพ (PLC) และการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง 4. การใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้และการประเมินผู้เรียน 5. มีความรับผิดชอบต่อสังคม และมีจรรยาบรรณในวิชาชีพครู 6. มีความเป็นผู้นำ
ศิษย์เก่า	1. มีความรู้ตามมาตรฐานของหลักสูตร 2. ศาสตร์การสอน 3. การออกแบบหลักสูตรการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับชุมชนท้องถิ่น 4. การใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ 5. คุณธรรมจริยธรรม และบุคลิกที่เป็นแบบอย่างที่ดี
ศิษย์ปัจจุบัน	1. ศาสตร์การสอน 2. การออกแบบหลักสูตรการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับชุมชนท้องถิ่น 3. การใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ และสื่อดิจิทัลหรือแพลตฟอร์มทางการศึกษา 4. การพัฒนาตนเองและพัฒนางานในหน้าที่ครู

จากตารางที่ 1 แสดงผลการสนทนากลุ่มของผู้มีส่วนได้เสียที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขา วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ซึ่งประกอบด้วย ผู้ใช้บัณฑิต/ผู้อำนวยการโรงเรียน ครู อาจารย์ ผู้รับผิดชอบหลักสูตรและอาจารย์ผู้สอน ศิษย์เก่า และศิษย์ปัจจุบัน เพื่อสะท้อนความต้องการและความคาดหวัง ต่อคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ของหลักสูตร ผลการวิเคราะห์เนื้อหา พบว่า

1. **ด้านความรู้** ผู้มีส่วนได้เสียส่วนใหญ่มีความคาดหวังให้บัณฑิตมี ความรู้และสมรรถนะด้านศาสตร์วิชาชีพครู โดยเฉพาะความรู้ด้านการออกแบบและการจัดการเรียนรู้ ศาสตร์การสอน การพัฒนาหลักสูตร และจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้และการพัฒนาของผู้เรียน การวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ การใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้และการประเมินผล โดยเฉพาะการใช้สื่อดิจิทัลและแพลตฟอร์มทางการศึกษา

2. **ด้านทักษะ** ผู้มีส่วนได้เสียคาดหวังให้บัณฑิตมี ทักษะด้านการคิดสร้างสรรค์ การสร้างนวัตกรรมทางการศึกษา การสื่อสาร และการทำงานเป็นทีม รวมทั้งสามารถทำงานร่วมกับชุมชนทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) และปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมและระบบการศึกษาได้อย่างเหมาะสม

3. **ด้านจริยธรรม** ผู้มีส่วนได้เสียให้ความสำคัญอย่างยิ่งต่อการผลิตครูที่มีจิตวิญญาณความเป็นครู มีความรับผิดชอบต่อผู้เรียนและสังคม ยึดมั่นในจรรยาบรรณวิชาชีพครู มีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพ มีความซื่อสัตย์สุจริต และเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน

4. **ด้านลักษณะบุคคล** ผู้มีส่วนได้เสียต้องการให้บัณฑิตมีความคิดสร้างสรรค์ มีบุคลิกภาพและทักษะการสื่อสารที่เหมาะสม ควบคุมอารมณ์ได้ดี ใฝ่เรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง มีจิตสาธารณะ สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นและปรับตัวต่อบริบทสังคมที่เปลี่ยนแปลง

ระยะที่ 2 ผลการวิเคราะห์สภาพความต้องการจำเป็นคุณลักษณะบัณฑิตหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ผู้ตอบแบบสอบถามในครั้งนี้ เป็นผู้มีส่วนได้เสียในการพัฒนาหลักสูตรจำนวน 155 คน จำแนกตามสถานภาพ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นศิษย์ปัจจุบัน (ไม่ใช่คณะครุศาสตร์) จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 32.26 รองลงมา ได้แก่ ครู/บุคลากรทางการศึกษา และ ศิษย์เก่าหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต (วิชาชีพครู) จำนวนกลุ่มละ 30 คน คิดเป็นร้อยละ 19.35 ผู้บริหารการศึกษา จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 15.48 และศึกษานิเทศก์ จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 3.87 แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
ผู้บริหารการศึกษา	24	15.48
ศึกษานิเทศก์	6	3.87
ครู/บุคลากรทางการศึกษา	30	19.35
ศิษย์เก่าหลักสูตร ป.บัณฑิต (วิชาชีพครู)	30	19.35
ศิษย์ปัจจุบัน (ไม่ใช่คณะครุศาสตร์)	50	32.26
อาจารย์ประจำกลุ่มวิชาชีพครู	15	9.68
รวม	155	100.00

ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับคุณลักษณะบัณฑิต หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จากแบบสอบถาม โดยการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ตามผลลัพธ์การเรียนรู้ 4 ด้าน ผลการวิเคราะห์แสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์สภาพความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ในภาพรวม

คุณลักษณะบัณฑิต	สภาพปัจจุบัน		สภาพที่พึงประสงค์		PNI _{modified}	ลำดับ
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
ด้านความรู้	4.10	0.77	4.60	0.58	0.12	1
ด้านทักษะ	4.12	0.80	4.59	0.59	0.12	1
ด้านจริยธรรม	4.39	0.84	4.76	0.57	0.08	2
ด้านลักษณะบุคคล	4.32	0.79	4.69	0.58	0.09	3
รวม	4.23	0.68	4.66	0.49		

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์สภาพความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ พบว่า

สภาพปัจจุบันเกี่ยวกับคุณลักษณะบัณฑิตหลักสูตรประกาศนียบัตรสาขาวิชาชีพครู ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านทักษะ ด้านจริยธรรมและด้านลักษณะบุคคล อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.10 - 4.39$) ทุกด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านความรู้ ($\bar{x} = 4.10$, S.D. = 0.77) ถัดมาคือด้านทักษะ ($\bar{x} = 4.12$, S.D. = 0.80) ในขณะที่สภาพที่พึงประสงค์เกี่ยวกับคุณลักษณะบัณฑิตหลักสูตรประกาศนียบัตรสาขาวิชาชีพครู ทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.59 - 4.76$) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านจริยธรรม ($\bar{x} = 4.76$, S.D. = 0.57) รองลงมาคือ ด้านลักษณะบุคคล ($\bar{x} = 4.69$, S.D. = 0.58)

เมื่อพิจารณาดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง (PNI_{modified}) พบว่า ด้านความรู้และด้านทักษะ มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นมากที่สุด ($PNI_{\text{modified}} = 0.12$) รองลงมาคือด้านลักษณะบุคคล ($PNI_{\text{modified}} = 0.09$) และด้านด้านจริยธรรม ($PNI_{\text{modified}} = 0.08$) ตามลำดับ

สรุปผลการวิจัย

ระยะที่ 1 การวิจัยเชิงคุณภาพ

ผลการวิเคราะห์เนื้อหา ด้วยกระบวนการสนทนากลุ่มผู้มีส่วนได้เสียในการพัฒนาหลักสูตร ประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ พบว่า

1. **ด้านความรู้** ผู้มีส่วนได้เสียส่วนใหญ่มีความคาดหวังให้บัณฑิตมีความรู้และสมรรถนะด้านศาสตร์วิชาชีพครู โดยเฉพาะความรู้ด้านการออกแบบและการจัดการเรียนรู้ ศาสตร์การสอน การพัฒนาหลักสูตร และจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้และพัฒนาการของผู้เรียน การวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ การใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้และการประเมินผล โดยเฉพาะการใช้สื่อดิจิทัลและแพลตฟอร์มทางการศึกษา

2. **ด้านทักษะ** ผู้มีส่วนได้เสียคาดหวังให้บัณฑิตมี ทักษะด้านการคิดสร้างสรรค์ การสร้างนวัตกรรมทางการศึกษา การสื่อสาร และการทำงานเป็นทีม รวมทั้งสามารถทำงานร่วมกับชุมชนทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) และปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมและระบบการศึกษาได้อย่างเหมาะสม

3. **ด้านจริยธรรม** ผู้มีส่วนได้เสียให้ความสำคัญอย่างยิ่งต่อการผลิตครูที่มีจิตวิญญาณความเป็นครู มีความรับผิดชอบต่อผู้เรียนและสังคม ยึดมั่นในจรรยาบรรณวิชาชีพครู มีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพ มีความซื่อสัตย์สุจริต และเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน

4. **ด้านลักษณะบุคคล** ผู้มีส่วนได้เสียต้องการให้บัณฑิตมีความคิดสร้างสรรค์ มีบุคลิกภาพและทักษะการสื่อสารที่เหมาะสม ควบคุมอารมณ์ได้ดี ใฝ่เรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง มีจิตสาธารณะ สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นและปรับตัวต่อบริบทสังคมที่เปลี่ยนแปลง

ระยะที่ 2 การวิจัยเชิงปริมาณ

ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตร ประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ พบว่า ดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}) ด้านความรู้และด้านทักษะ มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นมากที่สุด ($PNI_{\text{modified}} = 0.12$) รองลงมาคือด้านลักษณะบุคคล ($PNI_{\text{modified}} = 0.09$) และด้านด้านจริยธรรม ($PNI_{\text{modified}} = 0.08$) ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาสภาพความต้องการและการประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

ระยะที่ 1 ผลการวิเคราะห์ความต้องการของผู้มีส่วนได้เสียพบว่า ผู้ใช้บัณฑิต ครู อาจารย์ ศิษย์เก่า และศิษย์ปัจจุบัน มีความคาดหวังให้บัณฑิตมีความรู้และสมรรถนะด้านศาสตร์วิชาชีพครู โดยเฉพาะด้านการออกแบบและการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาหลักสูตร จิตวิทยาการเรียนรู้ของผู้เรียน การวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสมรรถนะดังกล่าวเป็นองค์ประกอบพื้นฐานของการประกอบวิชาชีพครู ซึ่งช่วยให้ครูสามารถวิเคราะห์ผู้เรียน วางแผนการจัดการเรียนรู้ และพัฒนาการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม และยุวี ผลพันธิน (2559) ที่พบว่าความต้องการจำเป็นด้านสมรรถนะการวิจัยของนักศึกษาครูมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูง โดยเฉพาะด้านความรู้ในการวิจัยและความสามารถในการวิจัย ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการพัฒนาทักษะการวิจัยเป็นองค์ประกอบสำคัญในการผลิตครูมืออาชีพ เนื่องจากการวิจัยในชั้นเรียนเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนและการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง

นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังพบว่า ผู้มีส่วนได้เสียให้ความสำคัญกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนรู้ การพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา รวมทั้งทักษะการสื่อสารและการทำงานเป็นทีม ซึ่งสะท้อนถึงความต้องการของระบบการศึกษาในยุคปัจจุบันที่ครูจำเป็นต้องมีสมรรถนะด้านเทคโนโลยีและสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมดิจิทัลได้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรตามแนวทางการศึกษาที่มุ่งผลลัพธ์ (Outcome-Based Education: OBE) ที่เน้นการกำหนดสมรรถนะของบัณฑิตจากความต้องการของผู้มีส่วนได้เสีย และออกแบบกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนบรรลุผลลัพธ์ดังกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ พัทธินทร์ เงินทอง และคณะ (2565) และ มานะ สินธุวงษานนท์ และนัฐยา บุญกองแสน (2566) ที่เสนอว่าการพัฒนาหลักสูตรควรเริ่มต้นจากการวิเคราะห์ความต้องการของผู้มีส่วนได้เสีย เพื่อนำไปกำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ของหลักสูตร และออกแบบการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับสมรรถนะที่ต้องการของบัณฑิต

ในด้านจริยธรรม ผู้มีส่วนได้เสียผู้มีส่วนได้เสียให้ความสำคัญอย่างยิ่งต่อการผลิตครูที่มีจิตวิญญาณความเป็นครู มีความรับผิดชอบต่อผู้เรียนและสังคม ยึดมั่นในจรรยาบรรณวิชาชีพครู มีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพ มีความซื่อสัตย์สุจริต และเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการพัฒนาบัณฑิตครูไม่ควรมุ่งเน้นเฉพาะด้านความรู้และทักษะเท่านั้น แต่ต้องให้ความสำคัญกับการปลูกฝังจิตวิญญาณความเป็นครูควบคู่กันไป สอดคล้องกับผลการศึกษาของ นัยนา ชำของ และอนิรุทธิ์ สมเสาร์ (2567) ที่พบว่าจิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษาประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครูประกอบด้วยภาระหนักถึงบทบาทในการพัฒนาผู้เรียน ความมุ่งมั่นในการพัฒนานตนเองทางวิชาชีพ และความศรัทธาในพลังของการศึกษา ซึ่งล้วนเป็นองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาครูมืออาชีพ

ในด้านลักษณะบุคคล ผู้มีส่วนได้เสียต้องการให้บัณฑิตมีความคิดสร้างสรรค์ มีบุคลิกภาพและทักษะการสื่อสารที่เหมาะสม ควบคุมอารมณ์ได้ดี ใฝ่เรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง มีจิตสาธารณะ พร้อมทั้งมีความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นและปรับตัวต่อบริบทที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่ผู้ประกอบวิชาชีพครูพึงมีในการประกอบวิชาชีพครูและก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลกในปัจจุบันสอดคล้องกับการศึกษาของ จิตติมา ญาณะวงษา และคณะ (2564) ครูต้องมีทักษะการคิดวิเคราะห์ การคิดเชิงออกแบบ คิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ มีทักษะการสื่อสาร ฟัง พูด อ่าน เขียนทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ สามารถใช้เทคโนโลยีการสื่อสารหรือนวัตกรรมได้อย่างเหมาะสม

2. ผลการประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรพบว่า ด้านความรู้และด้านทักษะมีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นสูงที่สุด รองลงมาคือด้านลักษณะบุคคล และด้านจริยธรรมตามลำดับ ผลดังกล่าวสะท้อน

ให้เห็นว่าผู้มีส่วนได้เสียให้ความสำคัญกับการพัฒนาความรู้และทักษะทางวิชาชีพครูเป็นลำดับแรก เนื่องจากเป็นสมรรถนะหลักที่ช่วยให้ครูสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ วราลี ถนอมชาติ และณภัส ศรีเจริญประมง (2561) ที่พบว่าความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพครูด้านที่สำคัญที่สุด ได้แก่ การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน รวมทั้งการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ ชลธิดา เทพหินลักข์ และคณะ (2567) ที่พบว่าความต้องการจำเป็นด้านเนื้อหาและการบริหารจัดการการเรียนการสอนมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นอยู่ในระดับสูง ซึ่งสะท้อนถึงความจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนให้ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและสังคม

นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา และชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ วัชรภัทร เตชะวัฒนศิริดำรง (2568) ที่พบว่าการพัฒนาหลักสูตรควรให้ความสำคัญกับการออกแบบและพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการประเมินผลการเรียนรู้ เพื่อให้การจัดการศึกษามีคุณภาพและตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนได้อย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. สถาบันอุดมศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาความรู้และทักษะด้านศาสตร์วิชาชีพครู เช่น การออกแบบและการจัดการเรียนรู้ การวิจัยในชั้นเรียน และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เพื่อให้บัณฑิตมีสมรรถนะสอดคล้องกับความต้องการของสถานศึกษาและสังคม
2. ควรส่งเสริมการพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัล การสร้างนวัตกรรมทางการศึกษา และการใช้สื่อหรือแพลตฟอร์มการเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้บัณฑิตสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของระบบการศึกษาในยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. ควรบูรณาการการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพครู และการปลูกฝังจิตวิญญาณความเป็นครูควบคู่กับการพัฒนาความรู้และทักษะทางวิชาชีพ เพื่อให้บัณฑิตมีคุณลักษณะของความเป็นครูที่เหมาะสมและสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียนและสังคม
4. ควรส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับบริบทของชุมชนท้องถิ่น รวมทั้งการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัย สถานศึกษา และชุมชนทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) เพื่อสนับสนุนการพัฒนาวิชาชีพครูอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครูตามแนวทางการศึกษาที่มุ่งผลลัพธ์ (Outcome-Based Education: OBE) และศึกษาประสิทธิผลของหลักสูตรหลังจากนำไปใช้จริง
2. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะของบัณฑิตวิชาชีพครู เช่น ปัจจัยด้านการจัดการเรียนการสอน การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู หรือการใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้
3. ควรมีการวิจัยเชิงติดตามผลบัณฑิต (Tracer Study) เพื่อศึกษาความสอดคล้องระหว่างสมรรถนะของบัณฑิตกับความต้องการของผู้ใช้บัณฑิตในสถานศึกษา

4. ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงลึกเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะสำคัญของครูในศตวรรษที่ 21 เช่น การวิจัยในชั้นเรียน การจัดการเรียนรู้เชิงนวัตกรรม และการพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นครู เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรผลิตครูให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ชลธิดา เทพหินลับ, น้ำเงิน จันทรมณี, นรินธ์ นนทมาลย์, อาภาพรรณ ประทุมไทย, นริศรา เสือคล้าย, วรณการ พรประเสริฐ, กัลวรา ภูมิลา, สุมิตรา อินทะ, และณัฐพงษ์ พรหมวงษ์. (2567). การประเมินความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนการสอน หมวดวิชาศึกษาทั่วไปของมหาวิทยาลัยพะเยา ตามการรับรู้ของผู้บริหาร อาจารย์ และนิสิต ระดับปริญญาตรี. *ศึกษา วารสารศึกษาศาสตร์*, 11(1), 14 – 25.
- ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม และยุวีร ผลพันธิน. (2559). แนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านการวิจัยสำหรับ นักศึกษาครู: การประเมินความต้องการจำเป็นแบบสมบูรณ์. *Veridian E-Journal, Silpakorn University (Humanities, Social Sciences and arts)*, 9(2), 230-246.
- จิตติมา ญาณะวงษา, สมเกียรติ อินทสิงห์, สุนีย์ เงินยวง, และน้ำผึ้ง อินทะเนตร. (2564). หลักสูตรที่เน้น ผลลัพธ์ : แนวทางใหม่สำหรับหลักสูตรอุดมศึกษา. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรสุพรรณบุรี*, 15(2), 279 – 291.
- ทิตนา แคมมณี. (2563). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. (พิมพ์ครั้งที่ 23). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นัยนา ชำของ และอนิรุทธิ์ สมเสาร์. (2567). การศึกษาเชิงคุณภาพ: จิตวิญญาณความเป็นครูของนักศึกษา ประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู วิทยาลัยนครราชสีมา. *วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่*, 4(1), 898-913.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *การวิจัยเบื้องต้น*. สุวีริยาสาส์น.
- ปณรัตน์ พิพิธกุล, นันทภูมิ เกษลา, ลินดา จันทะชิด, วันวิสา ป้อมประสิทธิ์, อรุณา เชษฐา, และพงศธร สุกัญญาณ. (2564). ทุกคนเป็น “ครู” ได้จริงหรือ?. *วารสารศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี*, 3(1), 63-72.
- พัชรินทร์ เงินทอง, วรพรรณ สุภาดา, สิริภพ ช่างเพียร, ปาริชาติ ปัญญา, คณิงนิจ เพชรรัตน์, ญาณัชนัน แก้วตา, ธนัยรัตน์ ชัยศิริภูวดล, และธนัยรัตน์ ชัยศิริภูวดล. (2565). การพัฒนาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ตามแนวทางการศึกษาที่มุ่งผลลัพธ์ คณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยเชียงราย. *วารสารพยาบาลสาร*, 49(3), 376-388.
- มาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา พ.ศ.2565. (2565). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 139 ตอนที่ 20 ก.
- มานะ สิ้นธวงษานนท์ และนัฐยา บุญกองแสน. (2566). การจัดทำหลักสูตรที่มุ่งผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน (OBE) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล. *วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา (สาขามนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์)*, 17(2), 470 – 482.
- วรลี ถนอมชาติ และนภัส ศรีเจริญประมง. (2561). *การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพของครูปฐมวัยในจังหวัดจันทบุรี*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิจัยการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- วัชรภัทร เตชะวัฒนศิริดำรง. (2568). การศึกษาสภาพความต้องการและแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรการศึกษา ประถมศึกษาตอนต้น (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3) พุทธศักราช 2568 ของสถานศึกษานำร่อง ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. *วารสารนวัตกรรมการบริหารและการจัดการศึกษา*, 3(3), 49-65.

- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579*. บริษัท พรักหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545*. บริษัท พรักหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2562). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.